

Mystiske mænd i magasinet!

Hvem? Hvorfor? - og hvad gør vi så?

Stud. mag. Vibeke Kaiser-Hansen har i det sidste halve år været i praktik på Steno Museet. Hun fortæller i det følgende om et af sine projekter på museet.

Under mit praktikophold på Steno Museet fra 1. februar til 1. juni 2001 har jeg bl.a. arbejdet med registrering af museets billedmateriale. I begyndelsen af marts måned var registrator Hanne Teglhush og jeg i magasinet, hvor vi fandt et stort indrammet billede af ældre dato, som ikke var registreret.

På billedet er der seks signerede portrætter af ældre mænd, men der var ingen oplysninger om, hvem de var, eller hvor billedet stammer fra. Det blev min opgave at finde ud af dette.

Ulæselige signaturer

Desværre var personernes signaturer i vid udstrækning ulæselige. Det var dog muligt at læse de to, nemlig N.G. Mulvads og Chr. Eckardts. Desuden syntes et tredje meget langt navn, som begyndte med S, at ende med Carolath. En ting er at

kende navnene. For at forstå hvorfor de pågældende personer optræder sammen på billedet og evt. finde frem til, hvor billedet stammer fra, må man skaffe sig en nærmere viden om personernes liv og virke.

Da Steno Museet bl.a. tager sig af medicinhistorie, var min første tanke, at der kunne være tale om seks læger. Jeg slog derfor de to læsbare navne op i ældre udgaver af *Den danske lægestand*. I første omgang var jeg heldig, idet det viste sig, at N.G. Mulvad (1841-1919) var læge. Der stod, at han bl.a. var stiftfysikus i Vejle og Skanderborg amter og havde virket ved oprettelsen af Juelsminde Kysthospital.

Juelsminde Kysthospital

Det første større problem viste sig, da Eckardt ikke fandtes i nogle udgaver af *Den danske lægestand*. Han var altså ikke læge, men hvad var han så? Og hvorfor var han med på billedet?

I kælderen fandt jeg *Dansk biografisk Haandleksikon* fra 1920, som har oplysninger om og et lille portræt af

mange danskere, som indtil 1920 havde publiceret artikler og bøger. Heri var Eckardt, og fotoet efterlod ingen tvivl, der var tale om den samme person. Eckardt var ikke læge, men gårdejer og folketingskandidat for Højre i Bjerre herred kredsen.

En politiker og en læge på samme billede antydede, at der kunne være tale om et billede af en bestyrelse. Da Eckardt var kandidat i en valgkreds ved Juelsminde, kunne der være tale om en bestyrelse for Juelsminde Kysthospital. Dette var dog langt fra sikkert, da der var andre hospitaler i området, bl.a. Vejlefjord Sanatorium og Hornsyld Sygehus.

Steno Museet har i tidens løb modtaget genstande fra alle tre sygehuse. Desuden var der mulighed for, at billedet viste en sygekassebestyrelse eller lignende. Det var altså nødvendigt at identificere flere personer, og da de øvrige fire personers underskrifter var ulæselige, blev det næste skridt at gå til litteratur om sygehuse i området mellem Vejle og Horsens.

Prinsen på Palsgård

I den forbindelse læste jeg om en unavngiven ejer af Palsgård ved Juelsminde, som skulle have været aktiv ved oprettelsen af Juelsminde Kysthospital. Som historiestuderende har jeg skrevet speciale om en religiøs vækkelse ved Juelsminde omkring år 1800, og herfra vidste jeg, at der fandtes en bog med mange forskellige artikler om Bjerre herred. Bogens artikel om sygehusevæsenet indeholdt kun nogle få linjer om Juelsminde Kysthospital, og her var ingen hjælp at hente. Det var der til gengæld i afsnittet om herregårde på egnen, hvor det oplystes, at den tyske prins Emil Schoenaich-Carolath var ejer af Palsgård indtil 1898. Efter at have set navnet på tryk, var der ingen tvivl om, at det var det samme navn, der stod i den meget lange signatur. Med oplysningen om, at Palsgård ejer havde været involveret i oprettelsen af Juelsminde Kysthospital, blev teorien om, at billedet havde tilknytning hertil, yderligere styrket.

Flere billeder

På en ny tur i kælderen fandt jeg yderligere to store ure-

Indsamlingskomiteen til oprettelsen af Juelsminde Kystsankatorium. (1898-1899, 83x73 cm)

Øverst fra venstre ses: V. Bardenfleth (1850-1933, stiftamtmand i Vejle), Prins Emil Schoenaich-Carolath (død 1908, ejer af Palsgård indtil 1898 og initiativtager til sanatoriet) og Carl Ludvig V.R. Nutzhorn (1828-1899, amtmand i Vejle Amt).

Nederst fra venstre: N.G. Mulvad (1841-1919, læge og stiftfysikus for Vejle og Skanderborg amter), I.Z. Levy (død 1899, kasserer i indsamlingskomiteen, byrådsmedlem Horsens, borgmester Horsens juli-okt. 1899) og Johan Chr. Frederik Eckardt (1823-99, ejer af Ørumgård, medl. Vejle Amtsråd.)

gistrerede billeder uden oplysninger. Det var dog klart, at N.G. Mulvad var på dem begge. Desuden var der to nye personer, der gik igen på begge billeder. De to billeder forekom at være lidt yngre end det første, og kun det ene var forsynet med signaturer. Disse var heller ikke lette at læse, men det kunne konstateres, at borgmester P. Th. Madsen, Vejle, var på dem begge. Et opslag i

Kraks Blå Bog fra 1916 oplyste, at han bl.a. var medlem af bestyrelsen for Juelsminde Kysthospital.

Herefter gennemgik jeg alle årgange af *Hospitalstidende* og *Ugeskrift for læger* fra 1890-1910. Man kan her følge med i bidragslisterne fra indsamlingen til oprettelsen af Juelsminde Kysthospital, ligesom enkelte meddelelser er underskrevet af

Fortsættes side 8

Bestyrelsen for Juelsminde Kysthospital. (1912-1918, 70x54 cm)
 Bagerst fra venstre ses: redaktør Laurids Rasmussen (valgt til bestyrelsen af Horsens Byråd) og amtsrådsmedlem Rasmus Laursen (valgt af Vejle Amtsråd).
 Forrest fra venstre: Bestyrelsens næstformand og kasserer, borgmester i Vejle P. Th. Madsen (valgt til bestyrelsen af Vejle Byråd), bestyrelsens formand, læge og stiftfysikus N.G. Mulvad (valgt til bestyrelsen af staten).
 Den sidste person siddende til højre er sandsynligvis gårdejer og folketingsmand Nielsen-Grøn (valgt til bestyrelsen af staten). Der er dog en lille mulighed for, at der er tale om købmand Hans Christjansen fra Juelsminde, som afløste Nielsen-Grøn efter dennes død 30. maj 1918.

Mystiske mænd...

Fortsat fra side 7

indsamlingskomiteens medlemmer.

I *Beretningerne for Juelsminde Kysthospital 1903 - 1941* fik jeg navnene på de forskellige bestyrelsesmedlemmer gennem tiden. Ved at slå disse op i *Dansk biografisk Haandleksikon* og forskelligt historisk materiale om Horsens, Vejle og Juelsminde lykkedes det at finde fotografier af personer. På grundlag heraf har

det været muligt at identificere samtlige personer på de tre fundne billeder og herudfra datere dem nogenlunde præcist.

Det første billede, vi fandt, viser personerne i indsamlingskomiteen til oprettelsen af Juelsminde Kystsankatorium, som hospitalet hed fra åbningen i 1902 til 1906. Billedet kan dateres til omkring 1898, da tre af de fotograferede medlemmer døde i 1899, og et enkelt ikke var med i komiteen fra starten

i 1894, men først kom til o. 1898. De to øvrige billeder er bestyrelsesbilleder fra samme sted fra perioden 1902-1904 og perioden 1912-1918.

Undervejs i arbejdet med at identificere de mange personer har der været mange blindgyder, og mange personnavne med tilknytning til hospitalet i Juelsminde er blevet slået op uden positivt resultat. Det viste sig dog senere, at dette arbejde ikke var spildt, da der i kælderen fandtes yderligere uregistreret materiale fra Juelsminde Kysthospital. Dette materiale bestod af tre overlægeportrætter samt nogle gruppebilleder. Personerne herpå kunne let identificeres på baggrund af den viden, jeg havde samlet i arbejdet med de tre store billeder.

Nu da mit praktikophold på Steno Museet er overstået, vil jeg gerne benytte lejligheden til at takke hele personalet for deres venlighed. Tak for et godt og lærerigt ophold.

Vibeke Kaiser-Hansen

Billederne kan ses i venteværelset til dr. Agerleys praksis i den medicinhistoriske udstilling på Steno Museet.